

Afval voorkomen is voor klimaat beter dan afval verbranden

Martien Visser: We willen in 2030 de kolencentrales sluiten. Zouden we niet evenzo moeten aansturen op sluiting van de afvalcentrales?

Energiepodium.nl
18 december 2018

In een circulaire economie worden materialen hergebruikt en bestaat geen afval. Zover zijn we nog lang niet. We leven in een consumptiemaatschappij. Het geld moet rollen en onze economische groei is heilig. Dat is best een beetje vreemd. Drastische verlaging van onze CO₂-emissie vereist niet alleen de ontwikkeling van duurzame productie, maar ook beperking van onze consumptie, zoals Jan Paul van Soest recent op Energiepodium al betoogde. Nederland produceert 10 miljard kilo afval per jaar, voldoende om duizend voetbalvelden met een laag van 3 meter te bedekken. De helft daarvan gooit u zelf in de container. De andere helft ontstaat tijdens productieprocessen. Ooit brachten we ons afval op grote afvalbergen bijeen. Wanneer u door het land reist, dan ziet u op vele honderden locaties in het landschap de gevolgen daarvan. Sinds de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw vinden we dat vies en verbranden we ons afval.

Daarmee hebben we onszelf en het klimaat onbedoeld een grote dienst bewezen. Want afvalbergen produceren veel methaan. Volgens het CBS was dat in 1990, dus nadat we al jarenlang bezig waren met verbranden, nog 660 miljoen kilo. Methaan heeft per kilo 28 maal meer effect op het klimaat dan CO₂. De methaan uit onze afvalbergen komt dus in 1990 overeen met 18,5 Mton CO₂ en dat vormt onderdeel van onze nationale CO₂-emissie. Ter vergelijking, de CO₂-emissie van onze zes miljoen cv-ketels bedraagt 16 Mton.

Sinds 1990 produceren de Nederlandse afvalbergen steeds minder methaan. De afname is al 80 procent. Dat scheelt ons anno 2018 omgerekend 15 Mton CO₂, goed voor de helft van onze totale CO₂-reductie sinds 1990 van 15 procent. In het vervolg zal de daling van onze CO₂-emissies uit andere bronnen komen.

We moeten zuiniger op onze spullen worden, onze krop sla helemaal opeten, en onze overmatige consumptie beperken

In de rest van de EU wordt nog volop afval gestort, zelfs meer dan er wordt verbrand. Import van afval door Nederlandse afvalcentrales uit bijvoorbeeld Italië levert dus een nuttige bijdrage aan het klimaat. Het alternatief is namelijk dat dat afval aldaar gestort wordt en methaan gaat produceren. Het IPCC schat dat mondiaal jaarlijks omgerekend 800 Mton CO₂ in de vorm van methaan uit afvalbergen ontsnapt. Dat is vergelijkbaar met de CO₂-emissie door het mondiale vliegverkeer. Dus mocht u met uw spaargeld een maximale bijdrage willen leveren aan een betere wereld en dito klimaat, dan kunt u uw geld prima in afvalcentrales investeren.

Verbranden van afval leidt tot CO₂. Dat is jammer, maar beter dan storten met methaanemissies. De vuistregel is dat verbranding van 1 kilo afval 1 kilo CO₂ veroorzaakt. De 10 miljard kilo afval uit Nederland leidt dan tot 10 Mton CO₂. Het kabinet wil daarvan 2 Mton gaan afvangen en onder de grond stoppen. In de officiële statistiek vindt u deze 10 Mton overigens niet terug. Dat komt omdat de helft van ons afval in verbrandingsovens van biologisch oorsprong is zoals hout, groente, fruit en tuinafval. De CO₂-emissie daarvan telt niet mee. Er blijft dan 5 Mton over. Ook niet mis. Overigens verbrandden we ons afval in 1990 ook al, dus daar zit weinig ontwikkeling in.

De warmte van afvalverbranding benutten we in Nederland voor de helft via omzetting naar elektriciteit en voeding van warmtenetten. Omdat een deel van het afval uit biomassa bestaat, telt eenzelfde deel van de benutte warmte mee als hernieuwbaar. Zo produceren de Nederlandse afvalcentrales 7 PJ hernieuwbare elektriciteit en 14 PJ hernieuwbare warmte. Ik snap als u daar bedenkingen bij hebt, maar zo zijn de regels. Bij elkaar is dit ongeveer 15 procent van alle hernieuwbare energie in Nederland. Gemeenten met grote afvalcentrales zoals Alkmaar, Duiven en Amsterdam, eindigen daarom hoog in de lijst van Nederlandse gemeenten gerangschikt naar het percentage hernieuwbare energie. Wellicht een tip voor de gemeenten die in 2030 wel energieneutraal willen zijn, maar geen windmolens willen: bouw een afvalcentrale.

Veel beter dan afval verbranden is afval voorkomen. De winst zit niet alleen in de CO₂ die afvalcentrales dan minder uitstoten, maar ook in de energie die het minder kost om de spullen te maken, die in de verbrandingsovens eindigen. Dat gaat dan om een veelvoud van de 10 Mton aan directe emissies uit de afvalcentrales; ik schat wel 50 Mton in totaal. Dat is alle reden de goederenstroom richting onze afvalcentrales te gaan beperken. We moeten dan zuiniger op onze spullen worden, onze krop sla helemaal opeten, en onze overmatige consumptie beperken. Kortom: werk maken van een circulaire economie.

In de hoofdlijnen van het klimaatakkoord staan over de circulaire economie mooie woorden, maar helaas weinig bijpassende maatregelen. Ook wordt nauwelijks aandacht gegeven aan het terugdringen van onze consumptie, of verlenging van de levensduur van onze spullen. Hopelijk is dat in het definitieve akkoord beter. Vooralsnog heb ik twijfels. En terwijl we de productie van hernieuwbare energie via de SDE massaal met miljarden euro's steunen, moet de circulaire economie het doen met een website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en enkele EU-maatregelen tegen plastic tasjes en wegwerprietjes. De EU doet dit trouwens vanwege zwerfafval, niet om CO₂ te besparen.

Het wordt tijd dat daar verandering in komt. We willen in 2030 de kolencentrales sluiten. Zouden we niet evenzo moeten aansturen op sluiting van de afvalcentrales?

Martien Visser is lector energietransitie & netintegratie, Hanzehogeschool Groningen en manager corporate strategy bij Gasunie. Hij schrijft zijn column op persoonlijke titel. Zijn mening komt niet noodzakelijkerwijs overeen met die van de Hanzehogeschool of Gasunie.